

Ks. Krzysztof BARDSKI, *Słowo oczyma gołębic. Metodologia symboliczno-alegorycznej interpretacji Biblii oraz jej teologiczne i duszpasterskie zastosowanie*, Warszawa 2006, Wydawnictwo Archidiecezji Warszawskiej, ss. 298

Ks. dr hab. Krzysztof Bardski, wykładowca na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego i Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie, reprezentuje należący jeszcze do rzadkości w polskiej biblistyce nurt badań zmierzający do umiejętnego – bardzo kompetentnego, unikającego zbytniego apologetyzmu, ale równocześnie zaangażowanego – ukazania nieprzemijających walorów alegorycznej egzegezy patrystycznej i średniowiecznej oraz wyjaśnienia kierujących nią zasad. Autor zaznacza we wprowadzeniu, że „praca ta nie ma na celu polemiki z innymi metodami interpretacji Biblii, ani nawet promowania alegorystyki jako szczególnego sposobu czytania Pisma Świętego. Jej celem jest refleksja nad zjawiskiem hermeneutycznym, które chcąc nie chcąc zajmowało bardzo ważne miejsce w dziejach odczytywania Biblii” (s. 5). Recenzowana monografia jest więc precyzyjnie opracowanym podręcznikiem metodologii egzegezy alegorycznej, dostrzegającej w słowach całego Pisma Świętego dodatkowy, ukryty poziom znaczeń, wskazujących na Jezusa Chrystusa i pomagających człowiekowi budować swoje życie na podstawie bliskiej relacji z Bogiem.

Ks. K. Bardski dowodzi w swojej książce, zestawiając patrystyczną alegorezę ze współczesnymi kierunkami egzegetycznymi (szczególnie zwracającymi uwagę na intencje tekstu wobec odbiorców różnych epok), że egzegeza symboliczno-alegoryczna nie jest zbiorem przypadkowych i subiektywnych fantazji, ale stanowi ważne dziedzictwo Kościoła, jako interpretacja polegająca na dokonywanym z perspektywy wiary kojarzeniu motywów literackich tekstu biblijnego z osobą i nauczaniem Chrystusa lub z konkretną egzystencjalną sytuacją człowieka, do którego kieruje On w różnych epokach historycznych swoje słowo - zawsze to samo, choć nieskończenie bogate treściowo i w różny sposób aktualne. Takie podejście zaprasza do twórczego wysiłku w obcowaniu ze Słowem Bożym, tak jak to czyniło wielu autorów wczesnochrześcijańskich, którzy nie podważając historycznego wymiaru

tekstu biblijnego, traktowali go jako punkt wyjścia dla interpretacji alegorycznej, zwanej także duchową lub mistyczną. Autor opracowania, chcąc uniknąć kontrowersji związanych z zakresem znaczeniowym powyższych terminów słusznie określa ją terminem „ponaddosłowna”, czyli taka, która wykracza poza poszukiwanie sensu bezpośrednio zamierzonego przez hagiografa i przekazanego w zapisanych przez niego słowach, z zastrzeżeniem, że chodzi tylko o taką interpretację, która dokonuje się w Kościele, zgodnie z jego Tradycją i nauczaniem Magisterium.

Opracowanie ks. Bardskiego, będące w pierwszej części poszerzonym opracowaniem fragmentów opublikowanej nieco wcześniej rozprawy habilitacyjnej (*Pokarm i napój miłości. Symbolizm w ponaddosłownej interpretacji Biblii w Tradycji Kościoła*, Warszawa 2004, 19-163), wypełnia dotkliwą lukę w systematycznych badaniach nad metodologią symboliczno-alegorycznej interpretacji Biblii. Autor przedstawia hermeneutyczne implikacje tej metody egzegetycznej oraz ocenia możliwości ich wykorzystania we współczesnej refleksji nad tekstem biblijnym. Realizacji tych założeń służy struktura książki, którą tworzą dwie wzajemnie uzupełniające się części: 1) teoretyczna – stanowiąca poparty obfitą egzemplifikacją historyczną zarys metodologii ponaddosłownego symbolizmu biblijnego; 2) praktyczna – ukazująca możliwości zastosowania omówionej metody w różnych dziedzinach teologii (trynitologia, chrystologia, eklezjologia, teologia misji, dialog międzyreligijny, teologia duchowości) oraz w posłudze homiletycznej. Na szczególną uwagę zasługuje zebranie i omówienie kryteriów poprawnej i interpretacji symboliczno-alegorycznej Biblii oraz wskazanie niebezpieczeństw grożących przy niewłaściwym jej uprawianiu.

Monografia ks. K. Bardskiego powinna stać się obowiązkową lekturą nie tylko naukowo czynnych biblistów, patrologów, teologów duchowości i homiletów, lecz również duszpasterzy. Dzięki tej rzeczowej, erudycyjnej, ale też przystępnie i pięknie napisanej książce, mogą oni teraz lepiej poznać i zrozumieć jeden z najstarszych, najbardziej oryginalnych i twórczych nurtów egzegezy biblijnej, a także nauczyć się bezpiecznego stosowania go w praktyce kaznodziejskiej i katechetycznej, z pożytkiem duchowym dla siebie i powierzonych sobie wiernych.

ks. Mariusz Szram – Lublin, KUL